

Konrad Potocki

praca inżynierska: **Liczebność i ekologia dzięcioła czarnego na terenie Lasu Łągiwnickiego**

Monitoring stanowi podstawę planowania oraz prowadzenia działań z zakresu czynnej ochrony przyrody. Gromadzenie danych o stanie otaczającego nas środowiska przyrodniczego, rejestrowanie zmian w nim zachodzących, a także późniejsza ich analiza to czynności niezbędne do przeprowadzania skutecznych zabiegów, mających na celu **ochronę różnorodności biologicznej**. Przedmiotem monitoringu mogą być poszczególne gatunki roślin, zwierząt oraz siedliska przyrodnicze. Utrata bioróżnorodności niesie za sobą poważne konsekwencje, które stanowią bezpośrednią przyczynę problemów społecznych oraz gospodarczych. Obserwowane w ostatnich latach dynamiczne zmiany w różnorodności biologicznej jednoznacznie wskazują na jej ubożenie. Wielu ludzi wciąż nie dostrzega jednak tego problemu bądź uważa zachodzące zmiany za proces postępujący całkowicie niezależnie od działań człowieka, bagatelizując jednocześnie dynamiczne przeobrażenia. Tymczasem odpowiednio zinterpretowane dane uzyskane w trakcie badań stanowią niepodważalne i rzetelne źródło wiedzy.

Obecność dzięciołów oraz ich zagęszczenie na danym terenie może być z powodzeniem wykorzystywane jako jeden z elementów **wskaźnika biologicznej różnorodności awifauny leśnej**. W Polsce gatunkiem najlepiej odwzorowującym naturalność siedlisk oraz stopień ekologizacji gospodarki leśnej jest dzięcioł czarny. Choć w Polsce są obecne o wiele bardziej wyspecjalizowane gatunki dzięciołów (takie jak dzięcioł trójpalczasty czy białostrzyk), to zasięg ich występowania jest mocno ograniczony – nie są to zatem gatunki reprezentatywne dla zdecydowanej większości pozostałych terenów leśnych. Trzecim gatunkiem o wysokich wymaganiach siedliskowych jest dzięcioł mały, lecz charakteryzuje się on niską wykrywalnością oraz preferuje drzewostany liściaste. Dzięcioł czarny potrzebuje natomiast zamierających lub martwych drzew oraz rozkładającego się drewna. Dziuple wykuwane przez niego wykorzystywane są wtórnie przez niektóre ptaki, owady i ssaki. W ekosystemach leśnych jest to **gatunek kluczowy** (ang. keystone species) – warunkuje on istnienie wielu innych gatunków.

Fotografia 1. Samiec dzięcioła czarnego przy dziupli.

Las Łagiewnicki jako **jeden z największych lasów miejskich w Europie** jest ekosystemem pod wieloma względami wyjątkowym. Znaczenie tego kompleksu leśnego oraz jego walory przyrodnicze zostały docenione w licznych publikacjach naukowych i pracach dyplomowych, które były tam realizowane. O bogactwie tych siedlisk leśnych świadczy niezwykle zróżnicowana i bogata awifauna – dla niektórych gatunków ptaków jest to jedyne miejsce gniazdowania na terenie Łodzi.

Liczebność dzięcioła czarnego w Lesie Łagiewnickim oceniono na 13 par lęgowych, a zagęszczenie wynosiło 0,97 pary/100 ha – jest ono znacznie wyższe od średniego zagęszczenia krajowego. Wymiary drzew dziuplastych (pierśnica, czyli średnica drzewa mierzona na wysokości 1,3 metra nad poziomem gruntu, oraz wysokość) i parametry otworów dziupli (wysokość ich położenia) zbliżone są do tych podawanych w innych regionach kraju. Najchętniej wybieranym gatunkiem drzewa do wykucia dziupli jest buk o prostym pniu, z wysoko osadzoną koroną, bez widocznych oznak zgnilizny oraz o pierśnicy wynoszącej średnio 53 cm. W celu zwiększenia lub zachowania bioróżnorodności ekosystemów leśnych powinno się **pozostawiać takie drzewa do naturalnego rozkładu**, mimo wysokiej wartości potencjalnego surowca drzewnego. Rozkładające się drewno, a w szczególności drzewa złamane oraz martwe, są miejscami najczęściej wybieranymi do poszukiwania pokarmu przez dzięcioła czarnego, toteż takie drzewa ze względu na brak znaczenia gospodarczego powinny być obligatoryjnie pozostawiane do rozpadu. Duża liczba drzew dziuplastych i żerowisk, a także wysokie zagęszczenie dzięcioła czarnego potwierdzają, że Las Łagiewnicki jest licznie zamieszkiwany przez ten gatunek.

Fotografia 2. Jedno z licznych miejsc żerowania.